

**АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
СТОМАТОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ДИТЯЧІЙ СТОМАТОЛОГІЇ НА ЗАСАДАХ
СИТУАТИВНО-КОМУНІКАТИВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ**

УДК 378.622.32

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.326146>

Оксана Єфремова, кандидат медичних наук,
доцент кафедри стоматології дитячого віку
Львівського національного медичного університету
імені Данила Галицького

**АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ДИТЯЧІЙ
СТОМАТОЛОГІЇ НА ЗАСАДАХ СИТУАТИВНО-КОМУНІКАТИВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ**

Стаття присвячено проблемі побудови, впровадження та реалізації педагогічної системи підготовки майбутніх стоматологів до професійної взаємодії у дитячій стоматології на засадах ситуативно-комунікативного моделювання і аналізу отриманих результатів її реалізації.

Розглянуто програму дослідницько-експериментальної роботи, в якій відображено методика проведення констатувального, формувального та підсумкового експериментів. Констатувальний етап, крім проведення початкової діагностики рівня готовності майбутніх стоматологів до професійної взаємодії в дитячій стоматології, мав на меті наукове обґрунтування обраних діагностичних методик і методів дослідження, вибірку експериментальних і контрольної груп, заміри вихідного стану досліджуваного рівня готовності магістрів стоматології. Формувальний етап спрямовувався на впровадження та реалізацію педагогічної системи підготовки майбутніх стоматологів до професійної взаємодії у дитячій стоматології на засадах ситуативно-комунікативного моделювання, функціонування цієї системи в кожній експериментальній групі, контроль за дотриманням усіх умов експерименту, проведення проміжних діагностик формування готовності до професійної взаємодії. Підсумковий етап передбачав виявлення досягнутого в результаті реалізації педагогічної системи рівня готовності майбутніх стоматологів до професійної взаємодії у дитячій стоматології, порівняльний аналіз результатів у всіх експериментальних групах і у зіставленні з контрольною групою, проведення підсумкової діагностики й узагальнення отриманих результатів. Отримані в межах дослідницько-експериментальної роботи дані засвідчили незначні зміни сформованості готовності до професійної взаємодії майбутніх стоматологів контрольних груп та значущі зміни в експериментальних групах. Приріст високого рівня сформованості досліджуваної готовності в контрольних групах становив +2,3 %, а в експериментальних – +9,09 % (на 6,79 % більше); приріст середнього рівня: в контрольних групах – +13,82 %, а в експериментальних – +35 % (на 21,18 % більше). Зменшення задовільного рівня відбулося отже: в контрольних групах на -9,68 %, а в експериментальних – на -35,91 %. Також відбулося зменшення студентів з низьким рівнем: у контрольних – на 6,45 %, а в експериментальних – на 8,18 %.

Ключові слова: педагогічна система; дослідницько-експериментальна робота; майбутні стоматологи; готовність до професійної взаємодії; педагогічний експеримент; аналіз результатів.

Табл. 1. Рис. 1. Літ. 8.

Oksana Yefremova, Ph.D. (Medical Sciences),
Associate Professor of the Pediatric Dentistry Department,
Lviv Danylo Halyskiy National Medical University

**ANALYSIS OF THE RESULTS OF IMPLEMENTATION OF THE PEDAGOGICAL SYSTEM
FOR TRAINING FUTURE DENTISTS FOR PROFESSIONAL INTERACTION IN PEDIATRIC
DENTISTRY BASED ON SITUATIONAL AND COMMUNICATIVE MODELING**

The article is devoted to the problem of development, implementing and realization of a pedagogical system for training future dentists for professional interaction in pediatric dentistry based on situational and communicative modelling and analysis of the obtained results of its implementation.

The program of research and experimental work is considered, which reflects the methodology for conducting ascertaining, formative and concluding experiments. The ascertaining stage, in addition to conducting an initial diagnosis of the level of readiness of future dentists for professional interaction in pediatric dentistry, was aimed at scientifically substantiating the selected diagnostic techniques and research methods, selecting experimental and control groups, and measuring the initial state of the studied readiness of masters of dentistry. The formative stage was aimed at the introduction and implementation of a pedagogical system for training future dentists for professional interaction in pediatric dentistry based on situational and communicative modeling, the functioning of this system in each experimental group, monitoring compliance with all experimental conditions, and conducting intermediate diagnostics of the formation of readiness for professional interaction. The final stage involved identifying the level of readiness of future dentists for professional interaction in pediatric dentistry achieved as a result of the implementation of the pedagogical system, comparative analysis of the results in all experimental groups and in comparison with the control group, conducting a final diagnosis and summarizing the obtained results. The data obtained within the framework of the experimental work showed minor changes in the formation of readiness for professional interaction of future dentists in the control groups and significant changes in

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ДИТЯЧІЙ СТОМАТОЛОГІЇ НА ЗАСАДАХ СИТУАТИВНО-КОМУНІКАТИВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ

the experimental groups. The increase of the high level of formation of the studied readiness in the control groups was +2.3%, and in the experimental groups +9.09% (6.79% more); the increase of the average level: in the control groups was +13.82%, and in the experimental groups +35% (21.18% more). The decrease in the satisfactory level occurred as follows: in the control groups by -9.68%, and in the experimental groups by -35.91%. There was also a decrease in students with a low level: in the control groups by 6.45%, and in the experimental groups by 8.18%.

Keywords: pedagogical system; research and experimental work; future dentists; readiness for professional interaction; pedagogical experiment; analysis of results.

Постановка проблеми. Плануючи впровадження та реалізацію будь-якої педагогічної системи, зокрема й педагогічної системи підготовки майбутніх стоматологів до професійної взаємодії у дитячій стоматології на засадах ситуативно-комунікативного моделювання, важливо пам'ятати, що повне й завершене наукове дослідження в галузі педагогіки передбачає послідовну реалізацію низки етапів: від задуму і планування дослідницької роботи до впровадження та реалізації її положень на практиці [1, 93]. Перевірка об'єктивності, достовірності та доказовості висунутої на початку роботи над науковою проблемою гіпотези педагогічного дослідження відбувається в експериментальному режимі [2; 3]. Проведення педагогічного експерименту "сприяє перевірці гіпотези, уточненню окремих висновків теорії (емпірично перевірених наслідків), встановленню та уточненню фактів" [4, 127], а також виявленню всіх зв'язків і відносин між компонентами розробленої педагогічної системи. А отже, головним результатом емпіричної стадії дослідження стане підтверджена або спростована (на основі отриманих об'єктивних даних діагностичних вимірювань) гіпотеза.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання реформування та модернізації системи вищої медичної освіти поглиблено аналізують науковці які аргументують авторські концептуальні положення стосовно вдосконалення педагогічної системи медичної освіти (О. Акімова; В. Гуменюк; Л. Дудікова; К. Іващенко; І. Каньковський, Ю. Казаков; Я. Кульбашна; І. Мельничук; Г. Пустовіт та ін.) як основи розвитку особистісної зрілості студентів та зорієнтованих на становлення фахівців сфери охорони здоров'я ще в період навчання. Однак недостатньо вивченою залишається проблема професійної взаємодії у лікувальному процесі, зокрема й стоматологічній практиці з пацієнтами-дітьми.

Мета статті полягає у здійсненні аналізу та інтерпретації результатів дослідницько-експериментальної роботи з практичної реалізації педагогічної системи підготовки майбутніх стоматологів (МС) до професійної взаємодії у дитячій стоматології на засадах ситуативно-комунікативного моделювання (СКМ).

Виклад основного матеріалу. Педагогічний експеримент є надзвичайно ефективною формою оптимізації освітнього процесу та конструктивним освітнім середовищем [4, 160]. Він, на думку Є. Хрикова, є "стартовим майданчиком для визначення

початкових можливостей – рівня підготовленості студентів до розв'язання завдань підвищеної складності, науково організованим навчальним майданчиком і контрольним стендом, який максимально точно оцінює компетентнісну підготовку майбутніх фахівців" [5, 124]. Експеримент у педагогіці, за твердженням С. Каламбет та співавторів, є надзвичайно ефективною педагогічною, методичною та виховною формою, методом і засобом педагогічної діяльності в межах базового поля діяльності фахової підготовки у ЗВО, інтегрованої у видах діяльності та оцінювання навчальних програм і проєктів [6, 91].

Оскільки невіддільними рисами експерименту є об'єктивність і доказовість, важливо звернути особливу увагу на репрезентативність і валідність цього методу емпіричного дослідження, на чому у своїх дослідженнях, присвячених теорії зазначеної проблеми, акцентує увагу В. Староста [7].

Апробація і підтвердження в умовах практики ефективності педагогічної системи підготовки МС до професійної взаємодії в дитячій стоматології на засадах СКМ, а також експериментальне підтвердження базових положень висунутої наукової гіпотези передбачає дотримання певної послідовності дій:

- постановка мети і точне, вивірене визначення завдань дослідно-експериментальної роботи;
- максимальна конкретизація формулювання висунутої гіпотези;
- розробка базових критеріально-рівневих показників (параметрів), згідно з якими буде вибудовуватися супровід і діагностично оцінюватися отриманий результат [8, 372];
- розмежування часових меж трьох етапів стандартного експерименту;
- добірка мінімально необхідної кількості експериментальних груп.

Програма дослідницько-експериментальної апробації педагогічної системи підготовки МС до професійної взаємодії у дитячій стоматології на засадах СКМ передбачала проведення констатувального, формувального та підсумкового етапів дослідження, для кожного з яких було визначено мету, завдання, засоби та методи проведення.

Педагогічний експеримент здійснювався у такі три етапи:

1. На констатувальному етапі (2018–2019 н. р.) визначався вихідний рівень готовності до професійної взаємодії майбутніх дитячих стоматологів.
2. На формувальному етапі (2019–2024 н. р.) здійснювалося безпосереднє впровадження педаго-

**АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
СТОМАТОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ДИТЯЧІЙ СТОМАТОЛОГІЇ НА ЗАСАДАХ
СИТУАТИВНО-КОМУНІКАТИВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ**

гічної системи підготовки МС до професійної взаємодії у дитячій стоматології на засадах СКТ та її змістово-технологічного забезпечення.

3. На підсумковому етапі (2024) було проведено повторну діагностику рівня готовності до професійної взаємодії МС, а також здійснено аналіз отриманих результатів, які підтверджено за допомогою методів математичної статистики.

Уся дослідницько-експериментальна робота здійснювалася протягом 2018–2024 н. р. на базі Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, Буковинського державного медичного університету, Івано-Франківського національного медичного університету, Ужгородського національного університету, вищого приватного навчального закладу “Львівський медичний університет”, Київського медичного університету зі студентами спеціальності “Стоматологія”. На всіх етапах дослідження в експерименті взяли участь 997 студентів.

У межах експерименту було проведено велику дослідницьку роботу з використанням сукупності різноманітних методів. Для узагальненого аналізу різних виявів готовності до професійної взаємодії в дитячій стоматології, що охоплює аксіологічно-мотиваційний, міждисциплінарно-когнітивний, комунікативно-організаційний, особистісно-розвивальний компоненти досліджуваної готовності, магістрів стоматології було запропоновано діагностичні методики, які дають змогу виявити рівень вияву й значущості окремих складових цілісного процесу комунікативно зорієнтованої підготовки у медичних ЗВО, що зумовлюють ефективність та успішність формування готовності МС до професійної

взаємодії у дитячій стоматології. За допомогою підбраного інструментарію визначено результати *констатувального етапу* дослідження, під час якого встановлено переважання у студентів задовільного (66,1 %) та низького (14,3 %) рівнів готовності до професійної взаємодії у дитячій стоматології. Тоді як високий та середній рівні виявили лише відповідно 9,4 % та 10,3 % МС.

Апробація авторської педагогічної системи у межах *формульовального етапу експериментального дослідження*, базувалася на її змістово-технологічному забезпеченні із використанням розробленої методики наскрізної підготовки МС до професійної взаємодії у дитячій стоматології на засадах СКМ, а також розробленого комплексу діагностико-прогностичних і педагогіко-формульовальних методик, що послідовно застосовувалися протягом всієї підготовки магістрів стоматології (I–V курс). Це дало змогу зіставити отримані результати в роботі з експериментальною та контрольною групами, виявити позитивну динаміку формування готовності МС до професійної взаємодії в дитячій стоматології, оцінити ефективність застосованої методики.

Аналіз результатів експериментальної роботи проводився на підсумковому етапі експерименту, мета якого полягала у визначенні змін у рівні сформованості готовності до професійної взаємодії в дитячій стоматології у студентів контрольної та експериментальної груп. Використовувалися абсолютно ідентичні констатувальному етапу діагностичні методики з аналогічними способами їхньої репрезентації для заздалегідь відібраних учасників. Отримані на підсумковому етапі результати наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Узагальнені результати рівнів сформованості готовності МС до професійної взаємодії в дитячій стоматології в КГ та ЕГ

Рівні	КГ					ЕГ				
	Початок експерименту		Завершення експерименту		Δ	Початок експерименту		Завершення експерименту		Δ
	К-сть	%	К-сть	%		К-сть	%	К-сть	%	
Високий	18	8,29	23	10,6	2,3	18	8,18	38	17,27	9,09
Середній	23	10,6	53	24,42	13,82	23	10,46	100	45,45	35
Задовільний	157	72,35	136	62,67	-9,68	159	72,27	80	36,36	-35,91
Низький	19	8,76	5	2,31	-6,45	20	9,09	2	0,92	-8,18

Отримані дані засвідчують незначні зміни в КГ та значущі зміни в ЕГ. Так, на підсумковому етапі експерименту в КГ приріст високого рівня сформованості досліджуваної готовності становив +2,3 %, тоді як в ЕГ +9,09 % (на 6,79 % більше). Зміни стосовно середнього рівня в обох групах відбулися

таким чином: у КГ +13,82 %, а в ЕГ +35 % (на 21,18 % більше, ніж в КГ). Зменшення задовільного рівня відбулося в обох групах, однак в ЕГ значно суттєвіше -35,91 %, а в КГ -9,68 % (тобто в ЕГ на 26,23 % менше). Також відбулося зменшення студентів з низьким рівнем: у КГ – на 6,45 %, а в ЕГ –

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ДИТЯЧІЙ СТОМАТОЛОГІЇ НА ЗАСАДАХ СИТУАТИВНО-КОМУНІКАТИВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ

на 8,18 %, тобто в ЕГ на 1,73 % менше МС з цим рівнем. Динаміку змін сформованості готовності

МС до професійної взаємодії в дитячій стоматології в КГ та ЕГ графічно подано на рисунку 1.

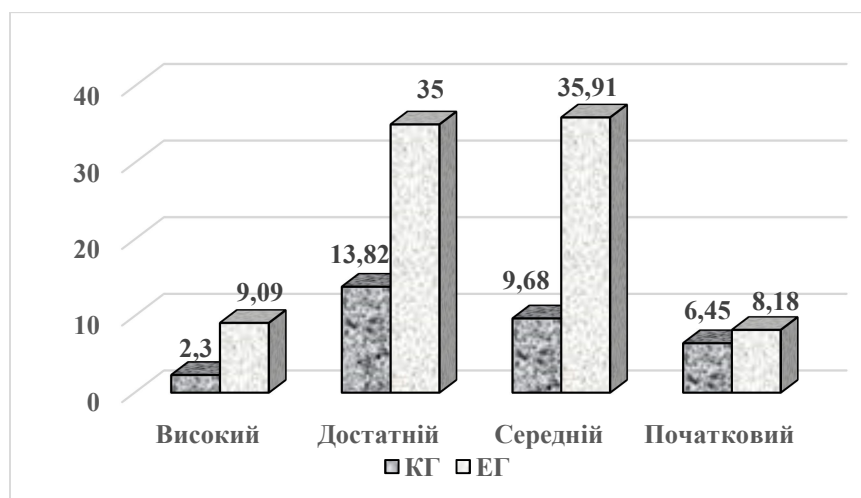

Рис. 1. Динаміка змін у КГ та ЕГ щодо сформованості готовності МС до професійної взаємодії в дитячій стоматології

Отже, отримані в підсумку дослідницько-експериментальної роботи результати незначних змін у контрольній групі та значне й достовірне зростання показників готовності МС до професійної взаємодії у дитячій стоматології за чотирма компонентами дають підстави стверджувати про те, що сформульована гіпотеза дістала підтвердження. Отримані експериментальні дані відкривають можливості використання педагогічної системи підготовки МС до професійної взаємодії у дитячій стоматології на засадах СКМ і розроблення на цій основі методичних рекомендацій для науково-педагогічних працівників медичних ЗВО щодо ефективної організації професійної підготовки магістрів стоматології на основі розробленої педагогічної системи.

Висновки і пропозиції. Під час експериментального навчання, проведеного з метою практичної реалізації та перевірки ефективності розробленої педагогічної системи підготовки МС до професійної взаємодії у дитячій стоматології на засадах СКМ, а також проведення діагностичних зрізів на формувальному та підсумковому етапах дослідницько-експериментальної роботи було виявлено позитивну динаміку сформованості показників аксіологічно-мотиваційного, міждисциплінарно-когнітивного, комунікативно-організаційного, особистісно-розвивального компонентів готовності у студентів експериментальної групи. У процесі та в результаті проведених заходів виявлено ефективність розробленої педагогічної системи підготовки МС до професійної взаємодії у дитячій стоматології на засадах СКМ, що передбачає системне формування усіх компонентів готовності МС до професійної взаємодії у дитячій стоматології. У статті розкрито

мету, завдання та особливості організації педагогічного експерименту щодо впровадження і реалізації педагогічної системи підготовки МС до професійної взаємодії у дитячій стоматології на засадах СКМ. Представлено авторську схему структурно-змістової складової експериментальної роботи, критеріально-діагностичну базу щодо визначення рівня готовності до професійної взаємодії у дитячій стоматології, розроблено рівні її сформованості.

Результати експерименту доводять необхідність подальшого вивчення проблем підготовки МС до професійної взаємодії, зокрема й в дитячій стоматології, а також подальше поглиблене вивчення сутності та номенклатури готовності стоматологів до професійної взаємодії з урахуванням особливостей профілю професійної діяльності (стоматолог-хірург, ортодонт, стоматолог-терапевт), формулювання теоретико-методичних засад розробки вибіркових дисциплін та факультативів, комунікативного практикуму для моделювання клінічних ситуацій професійної взаємодії в діаді "лікар – пацієнт", а також використання ситуативно-комунікативного моделювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Козловський Ю.М. Методологія педагогічного дослідження : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 196 с.
2. Тарелкін Ю.П., Цикін В.О. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Суми : Видавництво СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2010. 19 с.
3. Ницак І.Д. Експериментальне дослідження ефективності методичної системи навчання інженерно-графічних дисциплін майбутніх учителів технологій. *Наукові*

**АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
СТОМАТОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ДИТЯЧІЙ СТОМАТОЛОГІЇ НА ЗАСАДАХ
СИТУАТИВНО-КОМУНІКАТИВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ**

затиски Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка. Серія: педагогічні науки. 2016. Вип. 147. С. 91–95.

4. Вазинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 260 с.

5. Хриков Є.М. Методологія педагогічного дослідження : монографія. Харків, 2018. 284 с.

6. Каламбет С.В., Іванов С.І., Півняк Ю.В. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Дніпропетровськ : Вид-во Маковецький, 2015. 191 с.

7. Староста В.І. Методологія наукових досліджень : навч.-метод. посіб. для самост. роботи здобувачів освіти. Ужгород : ДВНЗ “УжНУ”, 2021. 64 с.

8. Хімич В.Л. Визначення діагностичного інструментарію у науковому дослідженні. *Головний редактор*. 2020. Вип. 3. С. 371–374.

REFERENCES

1. Kozlovskiy, Yu.M. (2018). Metodolohiia pedahohichnoho doslidzhennia [Methodology of pedagogical research]. *Textbook*. Lviv, 196 p. [in Ukrainian].

2. Tarielkin, Yu.P. & Tsykin, V.O. (2010). Metodolohiia naukovykh doslidzhen [Methodology of scientific research]. *Teaching aid*. Sumy, 196 p. [in Ukrainian].

3. Nyshchak, I.D. (2016). Eksperymentalne doslidzhennia efektyvnosti metodychnoi systemy navchannia inzhenerno-

hrafichnykh dystsyplin maibutnix uchyteliv tekhnolohii [Experimental study of the effectiveness of the methodological system for teaching engineering and graphic disciplines to future technology teachers]. *Scientific notes of the Kirovohrad V. Vynnychenko State Pedagogical University. Series: Pedagogical Sciences*. Issue 147. pp. 91–95. [in Ukrainian].

4. Vazhynskiy, S.E. & Shcherbak, T.I. (2016). Metodyka ta orhanizatsiia naukovykh doslidzhen [Methodology and organization of scientific research]. *Textbook*. Sumy, 260 p. [in Ukrainian].

5. Khrykov, Ye.M. (2018). Metodolohiia pedahohichnoho doslidzhennia [Methodology of pedagogical research]. *Monograph*. Kharkiv, 284 p. [in Ukrainian].

6. Kalambet, S.V., Ivanov, S.I. & Pivniak, Yu.V. (2015). Metodolohiia naukovykh doslidzhen [Methodology of scientific research]. *Textbook*. Dnipropetrovsk, 191 p. [in Ukrainian].

7. Starosta, V.I. (2021). Metodolohiia naukovykh doslidzhen [Methodology of scientific research]. *Teaching-methodological manual for independent work of students*. Uzhgorod, 64 p. [in Ukrainian].

8. Khimich, V.L. (2020). Vyznachennia diahnostychnoho instrumentarii u naukovomu doslidzhenni [Definition of diagnostic tools in scientific research]. *Chief editor*. Issue 3. pp. 371–374. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.02.2025

“Будь-яке навчання людини – це не що інше, як мистецтво сприяти прагненню природи до свого розвитку”.

*Йоганн Генріх Песталоцці
швейцарський педагог-новатор*

“Якщо хочеш, щоб у тебе було досить вільного часу, щодня читай... Не шкродуй часу на те, щоб глибоко осмислити сутність фактів, явищ, закономірностей, з якими маєш справу”.

*Василь Сухомлинський
український педагог, публіцист, письменник, поет*

“Наука ніколи не була і не буде закінченою книгою. Кожен важливий успіх задає нові питання. Будь-який розвиток виявляє з часом усе нові й глибші труднощі”.

*Альберт Ейнштейн
один з найвизначніших фізиків ХХ століття*

“Учень запитав: “Чи можна все життя керувати одним словом?” Вчитель відповів: “Це слово взаємність. Не роби іншим того, чого не бажаєш собі”.

*Конфуцій
давньокитайський філософ*

“Два основні надбання людської природи – це розум і міркування”.

*Плутарх
давньогрецький письменник*

